

4.11.2024

## AUTOMAATTISEN RATKAISUMENETTELYN KÄYTTÖÖNOTTO TAPATURMAVAKUUTUKSEN LAIMINLYÖNTIASIOISSA

### 1. Automaattinen päätöksenteko työtaturma- ja ammattitautilakiin perustuvissa laiminlyöntimaksuasioissa

Valtiokonttori tekee vuosittain 3000–4000 työtaturma- ja ammattitautilakiin perustuvaa laiminlyöntimaksupäätöstä. Tapauskohtaista harkintaa edellyttävät asiat on ohjattu käsittelysäännöillä manuaaliseen käsittelyprosessiin, jolloin automaattisesti ratkaistaviin asioihin ei liity tapauskohtaista harkintaa. Valtaosassa päätöksiä määrätään laiminlyöntimaksulle vahvistettu minimimaksu. Tällaisten asioiden yksittäinen käsittely virkamiestyönä ei ole tarkoituksenmukaista eikä mahdollista. Automaation käyttäminen mahdollistaa virkamiestyön keskittämisen sellaisiin asioihin, joissa se on asian laadun, laajuuden ja oikeellisuuden toteutumiseksi tarpeen ja perusteltua.

Laiminlyöntimaksujen määrääminen perustuu lainsäädäntöön. Valtiokonttorissa automaatiassa tapahtuva käsittely ja päätöksenteko tarkoittaa kaavamaisesti ratkaistavissa olevien laiminlyöntimaksuasioden käsittelyä ja ratkaisemista koneellisesti ilman, että virkamies tekee asiassa nimenomaista päätöstä. Valtiokonttori ei käytä oppivaa teknologiaa tai tekoälyä automaattisessa päätöksenteossa tai viranomaiselle kuuluvaa harkintaa edellyttävissä ratkaisuisissa.

Automaattinen päätöksenteko laiminlyöntimaksuasioissa perustuu hallintolakiin (434/2003) ja työtaturma- ja ammattitautilakiin. Lisäksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) säädetään automaattisen päätöksenteon virkavastuusta ja menettelyiden käyttöönoton edellytyksistä. Automaattista päätöksentekomenettelyä koskevat nimenomaiset säännökset ovat tulleet voimaan 1.5.2023 ja niitä sovelletaan 1.11.2024 alkaen lain voimaan tullessa käytössä oleviin automaattisiin päätöksentekomenettelyihin. Hallintolain 53 e §:n 2 momentti tulee voimaan ilman siirtymäaikaa. Siirtymäaika koskee käytössä olevia automaattiseen päätöksentekoon liittyviä menettelyitä oikaisuvaatimuksen automaattisen ratkaisemisen osalta, oikeussuojaedellytyistä sekä automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamista päätöksellä.

Henkilötietojen käsittelystä Valtiokonttorissa ja rekisteröidyn oikeuksien käyttämisestä on tarkempia tietoja työtaturma- ja ammattitautilakiin perustuvien laiminlyöntimaksujen tietosuojaselosteella.



4.11.2024

## 2. Automaattinen päätöksenteko laiminlyöntimaksuasioissa

Laiminlyöntimaksujen määrääminen perustuu työtaturma- ja ammattitautilakiin. Näissä asioissa Valtiokonttori tekee automaattisia päätöksiä silloin, kun se on lain ja vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan mahdollista. Tämä tarkoittaa, että automaattisen päätöksen perusteena ovat aina etukäteen määritellyt säännöt, jotka ovat ohjelmitavissa Valtiokonttorin tietojärjestelmiin ja, että ihminen on käsitellyt harkintaa edellyttävät seikat. Etukäteen määritellyt säännöt perustuvat lain säännöksiin, oikeuskäytäntöön ja vakiintuneeseen soveltamiskäytäntöön. Hallintolain ja tiedonhallintalain säännösten muutokset muuttavat automaattisen päätöksenteon menettelyitä ja Valtiokonttori toteuttaa muutokset lakien siirtymäaikaisten puitteissa. Siirtymäajan päättymiseen asti noudatetaan lain voimaan tullessa käytössä ollutta menettelyä.

Nykyiset automaatioissa tehtävät päätökset ja niiden perusta

Laiminlyöntimaksupäätöstä koskeva päätös voidaan tehdä automaatioissa silloin, kun:

- Tapaturmavakuutuskeskuksen hakemuksella vireille pantu laiminlyöntimaksuasiasia on lähetetty asiakkaalle kuulemiskirje ja varattu tilaisuus antaa oma selvitys asiassa eikä asiakas vastaa kuulemiskirjeeseen.
  - o Päätös perustuu työtaturma- ja ammattitautilain 183 §:ään
  - o Automaattinen päätöksentekomenettely on otettu käyttöön 15.10.2018.
  - o Sovelletaan siirtymäajan päättymiseen 31.10.2024 saakka.

## 3. Käsitellessään säännöt ja automaation logiikka

Laiminlyöntimaksuasioissa automaattinen ratkaisumenettely on normi- ja sääntöpohjaista. Tämä tarkoittaa, että automaatiikassa voidaan tehdä vain sellainen ratkaisu, joka perustuu lakiin ja joka on ohjeistettu menettelyohjeilla eikä ratkaisu edellytä tapauskohtaista harkintaa. Tämä tarkoittaa myös, että automaattisessa päätöksenteossa ei käytetä sellaista logiikkaa, joka perustuu tekoälysovelluksiin taikka tilastollisiin tai tieteellisiin malleihin.

Käsitellessään säännöt on kuvattu käyttöönottopäätöksen liitteessä.

## 4. Automaattiseen menettelyyn liittyvät suojatoimet

### 4.1. Yleiset suojatoimet

Asiakasta kuullaan ennen päätöksen tekemistä. Valtiokonttori lähettää asiakkaalle kuulemiskirjeen ja varaa asiakkaalle tilaisuuden antaa oma selvityksensä asiassa. Jos asiakas vastaa Valtiokonttorin kuulemiskirjeeseen kirjallisesti, asia siirretään automaattisesta ratkaisumenettelystä virkamiehen tekemään päätöksentekomenettelyyn.

Päätöksessä kerrotaan asiakkaalle, että kyseinen asia on ratkaistu automaattisesti.



4.11.2024

Henkilöllä on oikeus hakea muutosta valittamalla päätöksestä tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle. Muutoksenhakuohjeet annetaan päätöksen liitteenä.

Kun asiakas hakee muutosta päätökseen, Valtiokonttorin virkamies tutkii asian uudelleen ja harkitsee, onko päätöstä aihetta oikaista. Oikaisuvaatimuksen käsittelyyn sovelletaan mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään. Jos muutoksenhakijan toimittaja selvitys ei anna aihetta oikaista päätöstä, Valtiokonttori toimittaa valituskirjelmän edelleen tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan käsiteltäväksi.

#### 4.2. Suojatoimet silloin, kun päätöksen kohteena on lapsi

Automaattisesti annettu päätös voi kohdistua sekä täysivaltaiseen että vajaavaltaiseen henkilöön.

Laiminlyöntimaksun määrääminen perustuu lakiin ja maksua määrättäessä noudatetaan tasapuolisuuden ja yhdenvertaisuuden periaatetta. Asian käsittely perustuu kansalliseen tulotietojärjestelmään tehtyyn rekisteri-ilmoituksen, väestötietojärjestelmästä saatuihin tietoihin ja asiassa saatuun muuhun selvitykseen (Tapaturmavakuutuskeskukselle tehtyyn vahinkoilmoitukseen työtapaturmasta). Maksua määrättäessä ei näin ollen ole merkitystä sillä, onko päätöksenteon kohteena täysivaltainen henkilö tai esimerkiksi lapsi.

Lapsen oikeudet ja vapaudet turvataan Suomessa holhustoimesta annetulla lailla. Hallintolain (434/2003) 14 §:n mukaisesti vajaavaltaisen puolesta puhevaltaa käyttää hänen edunvalvojansa tai huoltajansa. Holhustoimesta annetun lain (442/1999) mukaisesti holhustoimen tarkoituksena on valvoa niiden henkilöiden etua ja oikeutta, jotka eivät esimerkiksi vajaavaltaisuuden ja sairauden vuoksi voi pitää huolta taloudellisista asioistaan. Vajaavaltaisella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä tai täysi-ikäistä henkilöä, joka on julistettu vajaavaltaiseksi. Alaikäisen (lapsen) edunvalvojia ovat lähtökohtaisesti tämän huoltajat ja täysi-ikäisen kohdalla edunvalvojan määrää tuomioistuin ja holhousviranomainen. Edunvalvojan tehtävänä on huolehtia siitä, että lapsen tai muun vajaavaltaisen oikeudet vapaudet ja oikeutetut edut tulevat turvatuiksi.

Jos laiminlyöntimaksu esitetään määrättäväksi alaikäiselle, hänen huoltajilleen varataan tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

#### 4.3. Muut suojatoimet

Syrjimättömyyden varmistaminen on kuvattu käsittelysäännöissä.

Valtiokonttorilla on olemassa sekä laadun varmistus- että laadunvalvontaprosessi.



4.11.2024

5. Päätöksen perusteena olevat asiakirjat

Tapaturmavakuutuksen laiminlyöntimaksuasiodien automaattisen ratkaisumenettelyn  
käsittelysäännöt  
Laadunvarmistuksen ja laadunvalvonnan keskeiset toimenpiteet

6. Käyttöönottopäätös

Automaattinen ratkaisumenettely otettiin käyttöön 15.10.2018.

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Valtiokonttori säilyttää tämän  
käyttöönottopäätöksen ja sen perusteena olevat asiakirjat vähintään viiden vuoden ajan  
käytöstä poistamisen jälkeen. Määräaika alkaa poistamista seuraavan vuoden alusta  
(tiedonhallintalaki 28 d § 3 mom.).

7. Lisätiedot

Lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Valtiokonttorissa saa osoitteesta  
kirjaamo@valtiokonttori.fi, 029 550 2000/vaihde.

Valtiokonttori

Sanna Esterinen  
Toimialajohtaja

Marjukka Vallioniemi  
Johtava lakimies

